

Laat Griekenland beslissen

23 april 2010 vroeg Griekenland financiële hulp van het Internationale Monetaire Fonds en van de andere Euro-landen. Sindsdien is de situatie alleen maar slechter geworden: de Griekse economie is met zes procent gekrompen, Griekse schoolverlaters vinden geen baan, en de demonstraties worden grimmiger. En natuurlijk zien ook de Grieken dat Duitsland, Nederland en Finland aan het eind van hun geduld komen.

De Grieken zouden daarom maar snel in een referendum moeten beslissen hoe ze op eigen kracht de werkgelegenheid in hun land willen repareren: met een interne devaluatie – een extreme vorm van loonmatiging - waarbij de Euro het enige betaalmiddel blijft maar alle lonen in euros worden verlaagd, of met een dubbel geldsysteem waarbij naast de euro ook de Drachma weer in circulatie komt. Een studie van CESifo in Munchen schat de vereiste devaluatie op ten minste 20 procent en waarschijnlijk meer. Zo'n harde actie is niet geheel onmogelijk. Estland, Letland en Ierland zien nu al een gunstig effect van interne devaluaties op hun export en dus op hun werkgelegenheid, maar al die drie landen hebben een veel sterker export-potentieel. Griekenland is helaas in een slechtere situatie met haast geen export van landbouw- of industrieproducten. Daarbij komt nog dat de Griekse ambtenaren in de vette jaren een voorsprong van 30 procent in salaris hebben genomen op de werkers in het bedrijfsleven en de werknemers in de staatsbedrijven gemiddeld zelfs 50 procent meer zijn gaan verdienen dan in de private sector. Als Griekenland ten minste 20 procent goedkoper moet worden, dan zullen de salarissen bij de overheid met nog veel meer moeten dalen en dat wordt politiek heel onwaarschijnlijk. Daarom is een snelle introductie van een tweede geldcirculatie kansrijker.

De Griekse regering laat it dat scenario Drachma's drukken en betaalt tot nader order de ambtenaren en alle werkers in staatsbedrijven in nieuw, eigen geld. De euro kan(en zal) blijven circuleren in de toeristische sector. Als de regering de nieuwe Drachma accepteert als tweede wettig betaalmiddel komen ook BTW en andere belastingen binnen om de amtenaren te blijven betalen. Met een vrije wisselkoers tussen Euro en Drachma zijn de loonkosten flexibel en kunnen de lonen bij de overheid sneller dalen dan in het bedrijfsleven.

Onvermijdelijk gaan alle Griekse banken failliet in de weken voor het referendum omdat klanten hun Euro-tegoeden opzeggen en onderbrengen bij buitenlandse banken. Dat proces is nu echter ook al aan de gang en iedere maand moeten de Griekse banken meer geld lenen bij de ECB ter compensatie van weglekkende tegoeden van ingezetenen. In de eerste zes maanden van dit jaar zijn de tegoeden bij de Griekse banken al met meer dan 10 procent afgenomen. In zo'n extreem tempo blijft er binnenkort sowieso niets over van de Griekse banken en zijn ze allemaal volledig eigendom van de ECB.

De introductie van een tweede, binnenlands geld vraagt offers, allereerst van de Grieken. Maar als zo'n beslissing Ierland, Spanje en Italië dwingt tot geloofwaardige plannen om hun economie en werkgelegenheid te redden met een interne loonmatiging en bezuiniging, is dat een groot goed voor de stabiliteit van de eurozone. De euro kan heel goed overleven wanneer Griekenland (en Portugal?) weer een eigen parallel-munt invoeren. En als dan de economische groei en de werkgelegenheid sneller terugkeren is er ook meer kans op politieke stabiliteit in de crisis-landen.

Griekenland is volgens de statistiek ongeveer even welvarend als Zuid-Korea, maar in Zuid-Korea heeft de bevolking gemiddeld twee jaar meer onderwijs. Die werken en studeren harder en succesvoller voor hun welvaart. Wij kunnen vanuit Duitsland of Nederland niet voorspellen, laat staan dikteren, hoe veel jaar Griekenland nodig heeft om dat niveau van welvaart weer waar te maken. Oost-Duitsland probeert al twintig jaar om de welvaart van West-Duitsland in te halen en is er nog lang niet, ondanks tientallen miljarden subsidie per jaar. De democratie in Europa is niet toegerust voor een consensus om Griekenland net zo lang en net zo veel te subsidiëren – en met zulk bescheiden resultaat – als tussen West- en Oost-Duitsland en dus moeten de Grieken hun probleem zelf aanpakken. Een periode met een dubbel geldsysteem lijkt de snelste route met nog de beste kans op succes.

Natuurlijk zullen de bankiers en hun vrienden in de politiek de ondergang van Europa voorspellen wanneer een klein land aan de rand van Europa failliet gaat en de schuldpapieren van dat kleine land nog meer van hun waarde verliezen. Het algemene antwoord op zulke doemverhalen van bankiers is dat de ECB altijd genoeg geld kan drukken om hun bank tijdelijk te nationaliseren en de bankiers die ons nu bang maken te vervangen door managers die in de toekomst voorzichtiger zijn. Dat is bekend terrein voor centrale banken. Het alternatief dat nu in discussie komt, namelijk een geforceerde fiscale unie in flagrante strijd met het ECB verdrag is een bron van nog meer onzekerheid vanwege de kans dat die plannen voor een fiscale unie vastlopen op het Duitse Constitutionele hof in Karlsruhe of op de parlementen in Berlijn, Den Haag of Helsinki. Fiscale unie vereist unanimiteit en dat lijkt nu al uitgesloten. Het is een onbegaanbare, onvoorspelbare en ondemocratische weg. Eigenbelang in Ierland, Spanje en Italië geeft betrouwbaarder en beter voorspelbare politieke uitkomsten dan pogingen om vanuit Frankfurt of Brussel de binnenlandse politiek in die landen te dicteren. Voor de democratie in Europa, maar ook voor de toekomstige werkgelegenheid in Griekenland is het beter en zuiverder wanneer de Grieken de knoop doorhakken met een goede kans dat door die schok de Ieren, de Spanjaarden en de Italianen realiseren dat ze willen doen wat nodig is om hun land te behoeden voor zo'n afgang.